

פרשת וישלח

ע"כ

3

2

1

והנה שבת הוא יומא דנשמתא. וע"כ איש הזוכה לקבל שבת כראוי. נתעלה ביום השבת ומעלתו גדולה ממעלת המלאך. וזהו ענין שלום עליכם. שאנו אומרים בשבת. ושוב נתרחקו ממנו כל המניעות והמכשולים והמעצורים:

במד"ר (פ' ע"ח) רבי שמעון אמר מן מה דכתיב ויאמר שלחני הוי המשלח גדול מן המשתלח. ודעת הרבה ראשונים שמעלת המלאך גדולה ממעלת האדם. ונראה דאלו ואלו דא"ת. דאיתא בספר שערי אורה שגם המלאך מורכב מגוף ונפש. וע"כ כשנערך מהות הגוף של האדם קרוץ מחומר למהות הגוף של המלאך שגם גופו רוחני בודאי מעלת המלאך גדולה. אך כשנערך מעלת נשמתו של האדם למעלת נשמתו של המלאך מעלת נשמתו של האדם גדולה שהוא פנימי ביותר, וכתיב בנים אתם לה' אליקים. ואיתא בשער הקדושה להרח"ו (חלק ג' שער ב') כי אור מחצב הנשמות פנימי ועליון מן אור מחצב המלאכים. עיי"ש באריכות. וע"כ אם האדם הולך אחר נשמתו ומבטל את הגוף להנשמה להיות כעבד נשמע בכל בחינותיה. האיש הזה נחשבת מהותו הנשמה ושוב מעלתו גדולה ממלאך. אבל אם עושה את הגוף עיקר. הרי מהותו הוא הגוף אלא שיש בו נשמה. וגוף המלאך מעלתו גדולה כנ"ל. והנה לפי"ז האיש העושה ועובד כפי כחו וטבעו עדיין לא נגע בכח נשמתו.

ובמהות גופו הרי המלאך גדול. וע"כ עדיין יש בכח המלאכים המקטרגים ולהיצה"ר להמציא לו מניעות שונות להפריעהו מעבודתו. אך אם עובד בכח גדול למעלה מכפי טבעו והרגלו בזה מעורר כח הנשמה. וכמ"ש בזה"ק כל אשר תמצא ירך לעשות בכוחך עשה בכוחך דא נשמתא דבר נש. הרי דאם עובד בכח גדול נחשבים ומתיחסים מעשיו אל הנשמה. וכבר השרשנו שבמהות הנשמה מעלת האדם גדולה. ע"כ אין ביכולת המלאכים המקטרגים והיצה"ר בכללם להפריעהו ולמנעו. ובוזה יובן מה שאמרו ז"ל (חגיגה ט'): אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ונקרא אשר לא עבדו. שמאה פעמים הי' או ההרגל וע"כ הרי עדיין לא עבד בכח נשמתו ואינה נחשבת כלל עבודה לעומת העבודה בכח נשמתו. והנה זה עצמו הי' ביעקב שנבחנו מעלתו ועבודתו שהיו לו בבית לבן אם היו בשלימות גמורה. עיי' שנאבק עמו המלאך. ובאשר יעקב היתה כל מהותו הנשמה. כי כל עבודתו היתה למעלה מן הטבע האנושי. ע"כ נצח להמלאך ותקף בו בכח באמרו אליו לא אשלחך כי אם ברכתני.

יעקב

4

ותקע כף ירך יעקב וגו' ויאמר שלחני וגו'. נראה שזה רמז על העתיד. אף שיהי' זמן שורעו של יעקב. יהיו בשפל המצב מאד. שע"ז בא הרמז של ותקע כף ירך יעקב. מ"מ הנחשלים האלה עוד בכחם להתגבר על שרו של עשו. כמו שהתגבר יעקב עליו אף אחר נקיעת הכף. וזה נותן חיזוק לימינו אלה שמצב ישראל מזור מאד ברוחניות ובגשמיות. אל נתיאש ח"ו אלא נתחזק בכל עוז ובעזרתו ית"ש נעשה חיל ונתגבר עליו.

יעקב ויבוא

6

שנה רע"ו

5

לכשיגאלו יכירו את יתרון האור מתוך החושך. כן נמי הי' ביעקאע"ה שנתגדל בבית אברהם ויצחק והי' יושב אוהלים ולא ידע דבר זולת הקדושה וכן ממעלת ארץ הקדושה לא הרגיש באשר לא ראה זולתה. ע"כ היתה לו הגלות לבית לבן לתועלת נמי בענין הזה למען יכיר את מתיקות האור מתוך החושך. ויכיר את מעלת א"י לעומת שאר הארצות. ותהי' מעלה חן לפניו ביתר שאת. והנה בסיני כתיב (שמות י"ט) ויחן שם ישראל נגד ההר. ובמכילתא כאיש אחד בלב אחד. ופירש הרה"ק מהר"י זצלה"ה מווארקא שלשון ויחן הוא נשיאת חן. היינו אף שכל אדם דרכו לפי שורש נשמתו ישר בעיניו מ"מ מצא גם דרך חבירו חן לפניו. וע"כ היו כאיש אחד בלב אחד. ודפח"ח. וכמו כן אף אנו נאמר ויחן את פני העיר. היינו שמצאה חן בעיניו. שאחר שנוכח ממהות המקומות והערים של חו"ל ואפי' של עבר הירדן. הבין יתרון מעלת א"י מתוך חושך של שאר המקומות זולתה. והיתה מעלה חן לפניו מאד. ומעתה יובן מה שכתוב בבואו מפדן. היינו שהחן שהיתה מעלה לפניו הי' מחמת ביאתו מפדן ארם והי' ניכר לו יתרון האור מתוך החושך. והנה ידוע כי (סוטה מ"ז). שלוש חגיגות הן יכו' והמתין ושמר זה לשבת וכענין לסריסים אשר ישמרו את שבתותי. ושמרו בני ישראל את השבת כמ"ש בליקוטי תורה מהאר"י ז"ל. וזהו שקבע תחומין הדא אמרה ששימר יעקב את השבת. ויש לומר שמעין זה ישראל נשואי חן לפני הקב"ה בשבת וכנסת ישראל הוא בן זוגך (ב"ר פ' י"א). והבן הדברים:

ויבוא יעקב שלם עיר שכם וגו' בבואו מפדן ארם ויחן את פני העיר. במד"ר (פ' ע"ט) נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה מבעוד יום וקבע תחומין מבעוד יום הדא אמרה ששימר יעקב את השבת קודם שניתן. נראה דהנה יש לדקדק בכתוב דלכאורה בבואו מפדן ארם מיותר. דהרי כל הפרשיות מספרות סדר נסיעתו מפדן ארם עד בואו ליצחק אביו לחברון. א"כ מי לא ידע שביאתו היא מפדן ארם. ונראה עיי"מ שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה בפירוש דברי הש"ס (סוטה מ"א). בפסוק וישלחו מעמק חברון בעצה העמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון. דהעצה העמוקה של אאע"ה היתה. היות שידוע בטבע אנשים שכל דבר שאדם מורגל בו א"א שיהי' חביב עליו כ"כ כמו דבר חדש. מה גם אם אדם נולד על ברכי זה הדבר ומורגל בו מתולדתו ולא ידע זולתו א"א שיהי' חביב כ"כ על האדם. והנה ישראל מלידה מבטן ומהריון נולדו ונתגדלו על ברכי הקדושה. מה גם זרע האבות שהיו מלאכים רגילין ותדירין אצלו כאנשים. אפשר שתתקרב אצלם מעט מעט האהבה והחביבות לדברי קדושה. ע"כ היתה העצה העמוקה שלו שירדו לגלות ויתעלם מהם שפע הקדושה. וכאשר יגאלו תהי' הקדושה חביבה עליהם עד לאחת. ודפח"ח. וכבר הזכרנו זה (בפ' לך. שנת תרע"ב עיי"ש). והנה ידוע שיעקב אבינו היותו דוגמא לכנסת ישראל ומאורעותיו הם דוגמא למאורעות ישראל וגלות יעקב היתה דוגמא לגלות ישראל. וכמו שגלות ישראל היתה כדי



שם זכור

בש"ס שבת (ל"ג): ויבוא יעקב שלם, ואמר רב שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו, ויחן את פני העיר אמר רב מטבע תיקן להם ושמואל אמר שווקים תיקן להם ור' יוחנן אמר מרחצאות תיקן להם. נראה לפרש ענין מטבע שווקים ומרחצאות שהוא מקביל לענין שלמעלה שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו שפירושו בגוף ובנפש ובשכל, והוא כענין בכל לבבך ובכל נפשך זה הנפש ובכל מאודך שדרשו בכל ממונך זה השכל כמ"ש מהר"ל בספר הנתיבות (נתיב אהבת ה') עיי"ש. וכן נמי הא דשלם בגופו זה הגוף, שלם בתורתו זה הנפש, כי האבות שהם עצמם היו שרשי התורה, כמו שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה בפירוש דברי המדרש (ויקרא פ' ב') שהאבות נקראו תמימי דרך שקיימו את התורה עד שלא ניתנה, היינו שהם עצמם היו שרשי התורה, וזה שאיתא במדרש (סוף פ' ויגש) ועד

עכשיו שלא ניתנה תורה וכו' ר' לוי אמר מעצמו למד תורה שנאמר מדרכיו ישבע סוג לב ומעליי איש טוב, וע"כ מתיחסת התורה לנפש של האבות, ואינם כמו שאר אנשים שהתורה מתיחסת לשכל שלהם שהוא דבר נוסף על מהותו, אבל האבות מהותם היתה התורה והם והיא דבר אחד, ע"כ הנאמר ביעקב שלם בתורתו היא שלימות נפשו שלם בממונו הוא שלימות שכלו כמ"ש בשם מהר"ל שבכל מאודך שדרשו זה ממונך הוא השכל [וכן מצאתי בגור ארי' שבת למהר"ל ששלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו הוא כענין בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך אלא שהוא מסדר באופן אחר שלא עפ"י דרכו בנתיבות הנ"ל]:

ובזה יש לפרש מחלוקת רב ושמואל ור' יוחנן דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. דהנה הלשון תיקן להם יש לפרש שיהי' על הצד הטוב ולא על הצד הרע, וסבר רב מטבע תיקן להם היינו שיהי' הממון שלהם מתוקן והיא שלימות השכל כנ"ל שהממון מתיחס לשכל. ושמואל אמר שווקים תיקן להם היינו השווקים שלהם מתוקנים היפוך ממה שאמר רשב"י על מלכות הרשעה (שבת ל"ג): תקנו שווקים להושיב בהם זונות, ויעקב תיקן להם שווקים שיהיו השווקים מתוקנים על הצד הטוב לסחורה ולהצטרכות נפש האדם כמו שדרשו ז"ל (יומא ע"א). בארצות החיים זה מקום שווקים. ר' יוחנן אמר מרחצאות תיקן להם זה שלימות הגוף להסיר הזוהמא בגשמיות וברוחניות, והם שלושה מיני שלימות גוף ונפש ושכל. ואף שכל אחד מודה לחבירו מחלקותם הוא במה התחיל לתקנם, זה אמר שהתחיל לתקנם מצד השכל ואחריו נמשכו אינך השלימויות, וזה אמר שהתחיל מצד הנפש, וזה אמר שהתחיל מצד הגוף, ומ"מ כולם מודים שאחר שכתוב ויבוא יעקב שלם שפירושו בגוף ונפש ושכל, התחיל לתקן גם את זולתו בשלשה מיני שלימות אלה, כענין שאמרו ז"ל (ב"מ ק"ז): התקושו וקושו קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים:

שם זכור

בגמ' (ברכות י"ג) יעקב אהררי' קרא. הטעם יש לומר דהנה הרבי ר"ב זצוקלה"ה מפרשיסחא אמר על הפסוק (דברים כ"ח) ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך, היינו שהברכות ישיגוך במקומך, כי הברכה באה רק ע"י הכנעה ושבירת הלב, לכן יזוהר שבל יתגאה אחרי השגת הברכה, והברכות ישיגוך במקומך הראשון בהכנעה ושבירת הלב, עד כאן תוכן דה"ק. והנה יעקב הוא בחי' עקבים ולשם ישראל זכה עיי"ז שהי' בחי' עקבים, ואל"כ לא זכה לזה, ולכן נצרך שישאר לו שם יעקב, היינו שגם אחר השגת שם ישראל ישאר בהכנעה. וז"ש שמך יעקב לא יקרא עוד שמך יעקב כי אם ישראל יהי' שמך. ולכאורה אינו מובן הלשון "אם". אך אם הוא תנאי, היינו שלא יקרא שמך יעקב רק כאשר אם יהי' שמו ישראל אבל אם יהי' שמו ישראל אז שוב יהי' שמו יעקב, וז"ש בזה"ק דבחד זימנא שקרא לו הקב"ה ישראל סגי' היינו כנ"ל מחמת שאם הוא תנאי:

נראה שיעקב הבחיר שבאבות עשה דרך ושביל לארבע הגליות. בית לבן הוא כנגד גלות בבל כמ"ש חז"ל (פסחים פ"ז): על גלות בבל מפני ששיגרן לבית אמן. עשו הוא כנגד גלות מדי להרוג ולאבד, וחשש על עשו פן יבא והכני אם על בנים. צרת דינה כנגד גלות יון שגורו להבעל לטפסר תחילה, צרת יוסף היא כנגד גלות אדום ואין עשו נופל אלא ביד בני' של רחל, והבן. וארבע התפלות של שבת הן תיקון כנגד הגליות, דשלוש התפלות הן כנגד שלשת האבות שהם היו כנגד שלש הגליות כמבואר במהר"ל ז"ל, ותפלת מוסף היא כנגד יוסף וזהו תיקון על הגלות הארוכה הזו: